

ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА ТА СОЦІАЛЬНОГО
МЕНЕДЖМЕНТУ

КАФЕДРА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО

Галузь знань 08 Право
Спеціальність 081 Право
Освітній рівень перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма Право
Шифр за ОПП: ОК 23

Мова навчання: українська

Розробник:

МАКАРЕНКО Олександр, професор кафедри адміністративного права та процесу навчально-наукового інституту права та соціального менеджменту ДонДУВС, д.ю.н., професор

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри адміністративного права та процесу навчально-наукового інституту права та соціального менеджменту ДонДУВС
Протокол № 1 від «01» вересня 2025 року

Завідувач кафедри

Ганна КОНАРСВА

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми Правоохоронна діяльність «01» вересня 2025 року

Гарант ОПП

Ольга БОНДАРЕНКО

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача

1. ВСТУП

1.1 Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Статус навчальної дисципліни:	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Рік підготовки:	3-й	3-й
Семестр:	5-й	5-й
Кількість кредитів ЄКТС / годин	4/120	
Модулів:	1	
Змістових модулів:	1	
Лекції:	20 годин	10 годин
Семінарські:	8 годин	4 години
Практичні:	12 годин	6 годин
Самостійна робота:	80 годин	100 годин
Індивідуальні завдання (курсова робота):	не передбачено	
Підсумковий семестровий контроль:	екзамен	
Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:	1:2	1:5

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: підготовка висококваліфікованих фахівців/фахівчинь, які повинні володіти комплексними знаннями і практичними навичками застосування положень чинного законодавства у сфері вирішення публічно-правових спорів адміністративними судами, що дасть можливість сформуванню у здобувачів вищої освіти уявлення про порядок розгляду та вирішення адміністративних справ.

Завдання: засвоєння теоретичних основ адміністративного процесу як складової адміністративного права України та однієї з профільних дисциплін, що вивчаються в закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку юристів; опанування понятійно-категоріального апарату теорії адміністративного судочинства, ознайомлення з юрисдикцією

та повноваженнями адміністративних судів, порядком здійснення судочинства в адміністративних судах та з особливостями провадження адміністративних справ в суді першої, апеляційної та касаційної інстанції, особливості складання процесуальних документів у сфері адміністративного судочинства.

1.3. Передумовами вивчення навчальної дисципліни

Передумовами вивчення навчальної дисципліни є опанування освітніх компонент «Конституційне право», «Адміністративне право». Компетентності, сформовані під час її вивчення, в подальшому можуть бути використані під час здобуття освіти на другому (магістерському) рівні вищої освіти та у професійній діяльності.

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

	ПРН 5	ПРН 6	ПРН 13	ПРН 14	ПРН 21	ПРН 22
знати загальнотеоретичні положення адміністративного судочинства: поняття, предмет, метод, принципи; формування складу суду та підстави й порядок відводу суддів; юрисдикцію адміністративних судів та її види	+				+	
знати організаційні і правові засади та особливості провадження в адміністративному судочинстві, зокрема стадії адміністративного судочинства; порядок відкриття провадження в адміністративній справі; порядок та особливості судового розгляду адміністративної справи, порядок перегляду судових рішень в адміністративних справах	+				+	
вміти оперувати основними поняттями адміністративного судочинства	+		+	+	+	+
вміти орієнтуватися в системі адміністративного та адміністративно-процесуального законодавства				+		+
самостійно аналізувати та надавати правильну правову оцінку встановленим фактичним обставинам справи		+		+		
вміти здійснювати критичний та системний аналіз процесуальних документів, розуміння їх правового характеру і значення		+		+		

судових рішень										
Тема 10. Особливості судочинства в окремих категоріях адміністративних справ	12	2	-	2	8	12	2	-	-	10
Усього годин	120	20	8	12	80	120	10	4	6	100

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Загальні засади адміністративного судочинства. Поняття, предмет, метод та завдання адміністративного судочинства. Принципи адміністративного судочинства. Структура адміністративного судочинства. Джерела адміністративного судочинства.

Тема 2. Адміністративна юрисдикція. Поняття адміністративного суду та особливості організаційної побудови адміністративних судів. Склад суду, порядок та підстави відводу судді. Предметна юрисдикція. Територіальна юрисдикція та її види. Інстанційна юрисдикція. Передача адміністративної справи з одного суду до іншого.

Тема 3. Учасники судового процесу. Склад осіб, які беруть участь у справі. Сторони в судовому адміністративному процесі. Адміністративна процесуальна правосуб'єктність позивача та відповідача. Сутність неналежної сторони в адміністративному процесі та процедури її заміни. Процесуальне правонаступництво в адміністративному процесі. Треті особи в адміністративному процесі: поняття, ознаки та види. Представництво в судах адміністративної юрисдикції: поняття та ознаки. Види адміністративних процесуальних представництв та їх особливості. Повноваження представників у судах адміністративної юрисдикції: документальне оформлення та зміст. Особливості адміністративної процесуальної правосуб'єктності органів та осіб, яким законом надано право захищати права, свобод та інтереси інших осіб. Особливості участі осіб, які є іншими учасниками судового процесу при розгляді справи в суді. Процесуальний статус секретаря судового засідання, судового розпорядника, перекладача. Процесуальний статус спеціаліста, експерта в галузі права, експерта та свідка. Права та обов'язки інших учасників процесу.

Тема 4. Позовні заяви учасників справи. Звернення до адміністративного суду. Право на звернення до адміністративного суду. Види заяв по суті справи та черговість їх подання до суду. Поняття адміністративного позову, його ознаки. Характеристика елементів адміністративного позову: підстави, предмету, змісту. Види позовів в адміністративному процесі. Форма і зміст адміністративного позову. Вимоги, що висуваються до адміністративного позову. Наслідки прийняття адміністративного позову адміністративним судом.

Тема 5. Докази та доказування в адміністративному судовому процесі. Процесуальні строки. Поняття та види доказів в адміністративному судочинстві. Вимоги, яким мають відповідати докази. Порядок надання доказів до суду. Підстави звільнення від доказування. Порядок витребування доказів в адміністративній справі. Порядок огляду доказів під час розгляду справи. Судове доручення в адміністративному судовому процесі. Поняття судових строків, їх юридична природа. Основні процесуальні строки, їх види. Порядок обчислення строків. Підстави, способи та порядок забезпечення доказів. Строки розгляду клопотання про забезпечення доказів.

Тема 6. Відкриття провадження в адміністративній справі. Підготовче провадження. Порушення адміністративної справи. Поняття та ознаки стадії підготовки справи до судового розгляду в адміністративному процесі. Процесуальний зміст стадії підготовки справи до судового розгляду. Попереднє судове засідання. Примирення сторін. Судове доручення. Забезпечення адміністративного позову. Завершення підготовчого провадження. Судові рішення за наслідками підготовчого провадження. Судові виклики і повідомлення. Зміст повістки та процедури її вручення. Виняткові засоби судових викликів і повідомлень. Врегулювання спору за участю судді.

Тема 7. Розгляд справи по суті. Поняття стадії судового розгляду адміністративної справи, її особливості. Етапи судового розгляду адміністративної справи. Розгляд адміністративної справи у судовому засіданні. Відкриття судового засідання. Початок розгляду справи по суті. Дослідження доказів. Закінчення з'ясування обставин та перевірки їх доказами. Судові дебати. Таємниця нарадчої кімнати. Процесуальні перешкоди судового розгляду адміністративної справи. Залишення позовної заяви без розгляду. Зупинення та поновлення провадження у справі. Закриття провадження у справі.

Тема 8. Перегляд судових рішень. Підстави та строки звернення до суду апеляційної інстанції. Порядок апеляційного розгляду. Межі перегляду судом апеляційної інстанції. Рішення суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги. Підстави та порядок касаційного розгляду. Строки звернення до суду касаційної інстанції. Межі перегляду судом касаційної інстанції. Рішення суду касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги. Підстави для перегляду справи за нововиявленими обставинами. Строк звернення з заявою про перегляд справи за нововиявленими обставинами. Порядок здійснення провадження за нововиявленими обставинами. Підстави для перегляду справи за виключними обставинами. Строк звернення з заявою про перегляд справи за виключними обставинами. Порядок здійснення провадження за виключними обставинами.

Тема 9. Виконання судових рішень.

Обов'язковість судових рішень. Співвідношення дії судового рішення та його виконання. Негайне виконання. Звернення судових рішень в адміністративних справах до виконання. Виправлення помилки у виконавчому документі чи визнання його таким, що не підлягає виконанню. Зупинення виконання та дії судового рішення. Поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого листа до виконання. Відстрочення і розстрочення виконання, зміна чи встановлення способу і порядку виконання судового рішення. Поворот виконання судових рішень. Судовий контроль за виконанням судових рішень в адміністративних справах.

Тема 10. Особливості судочинства в окремих категоріях адміністративних справ.

Особливості розгляду окремих категорій складних справ: загальна характеристика, види справ, склад учасників, процесуальні особливості. Особливості розгляду окремих категорій термінових справ: загальна характеристика, види справ, склад учасників, процесуальні особливості. Особливості розгляду типових та зразкових справ: загальна характеристика, види справ, склад учасників, процесуальні особливості.

5. ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

5.1. Методи навчання

Під час проведення навчальних занять можуть застосовуватися такі методи:

- словесні методи навчання;
- наочні методи навчання;
- практичні методи навчання;
- проблемно-пошукові методи навчання.

5.2. Порядок оцінювання результатів навчання

Оцінювання роботи здобувачів/здобувачок вищої освіти здійснюється відповідно до загальноуніверситетської системи оцінювання знань здобувачів вищої освіти.

Система передбачає:

для денної та заочної форм здобуття освіти

Поточний контроль		Підсумковий контроль
Аудиторна робота (РАР) (семінарські/практичні заняття заняття та контрольні заходи)	Самостійна робота (РСР)	ЕКЗАМЕН
≤ 40	≤ 10	
≤ 50		≤ 50
Підсумкова кількість балів ПК = РАР+РСР+РПК ≤ 100		

Для переводу оцінок у бали у разі підсумкового контролю у формі екзамену необхідно користуватися формулою:

$$AP = \frac{\text{сума всіх отриманих оцінок за аудиторну роботу}}{\text{МКО} + \text{КДО} * 0,5 + \text{КНО}} * 8$$

- AP – результат аудиторної роботи;
- МКО – мінімальна кількість оцінок (1/3 (33 %) від кількості семінарських занять/практичних занять, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни).

Якщо МКО складає дробове число, то до розрахунку береться наступне ціле число;

- КДО – кількість «додаткових» оцінок – оцінок, що перевищують МКО;
- КНО – кількість невідпрацьованих «незадовільних» оцінок та невідпрацьованих пропущених занять.

При оцінюванні екзамену застосовуються такі критерії:

- 45-50 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти повністю виконав/виконала завдання правильно, допустив/допустила 1-2 помилки, вільно володіє навчальним матеріалом, надав/надала повну, вичерпну відповідь на поставлене запитання, з посиланням на чинні нормативно-правові акти (або правильно відповів/відповіла на 90-100% тестових завдань). Максимальна кількість балів може бути знижена, якщо під час відповіді здобувач/здобувачка вищої освіти не зробив/зробила посилання на чинні нормативно-правові акти чи допустив/допустила незначні помилки.

- 35-44 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти виконав/виконала усі завдання та допустив/допустила незначні лексичні та граматичні помилки, володіє достатнім обсягом навчального матеріалу, надав/надала відповідь на питання але допустив/допустила помилки, що впливають на загальний висновок (або правильно відповів/відповіла на 70-89% тестових завдань);

- 25-34 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти виконав/виконала усі завдання та допустив/допустила значні лексичні та граматичні помилки, володіє навчальним матеріалом поверхово і фрагментарно на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу чи допускає значні помилки, які приводять до викривлення інформації (або правильно відповів/відповіла на 50-69% тестових завдань);

- 0-24 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти не може виконати завдання та робить значні лексичні та граматичні помилки, які суттєво впливають на результат, не володіє навчальним матеріалом, відмовляється відповідати на запитання або робить принципові помилки, які викривлюють усе рішення (або правильно відповів/відповіла менше ніж на 50% тестових завдань).

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та подальшого його оцінювання на семінарському занятті слід врахувати певні рівні знань:

1. Теоретична відповідь – оцінка «5» високий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом, опрацювавши основну та додаткову літературу, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань у самостійній роботі; – оцінка «4» добрий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний/здатна його аналізувати, але не має достатніх знань для формулювання висновків, поєднання теоретичних знань із практичними прикладами; – оцінка «3» задовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє навчальним матеріалом поверхово і фрагментарно на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу; – оцінка «0» незадовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти не володіє навчальним матеріалом, відмовляється відповідати на запитання.

2. Тест: правильне вирішення тесту оцінюється в 1 бал.

3. Задача: вважається вирішеною і оцінюється: – оцінка «5» високий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти повністю правильно вирішив/вирішила задачу, надав/надала відповіді на всі поставлені в умовах питання, з посиланням на чинні нормативно-правові акти; – оцінка «4» добрий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти повністю правильно вирішив/вирішила задачу, надав/надала відповіді на всі поставлені в умовах питання, але не зробив посиланням на чинні нормативно-правові акти чи допустив незначні помилки; – оцінка «3» задовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти надав/надала відповіді не на всі поставлені в умовах питання, чи не зробив посиланням на чинні нормативно-правові акти, чи допустив значні помилки; – оцінка «0» незадовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти не правильно вирішив/вирішила задачу.

1. Реферативне повідомлення – оцінюється в 5 балів:

1 бал – належне оформлення реферативного повідомлення;

1 бал – глибока проробка теми (наявність достатньої кількості літературних джерел, наявність ґрунтовних висновків);

1 бал – теоретична обґрунтованість теми, визначення її актуальності, мети, завдань, чітко розроблений науковий апарат;

2 бали – грамотна і аргументована презентація реферату.

Кожну оцінку викладач/викладачка має аргументовано мотивувати.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Кредит зараховано. Контрольні заходи

			виконані лише з незначною кількістю помилок.
82–89	Добре	B	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вище середнього рівня з кількома помилками.
75–81		C	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вірно з певною кількістю суттєвих помилок.
67–74	Задовільно	D	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані непогано, але зі значною кількістю недоліків.
60–66		E	Кредит зараховано. Виконання контрольних заходів задовольняє мінімальним критеріям.
35–59	Незадовільно	FX	Кредит не зараховано. Здобувачу/здобувачці вищої освіти надається можливість скласти оговорені контрольні заходи для поліпшення підсумкової оцінки
1-34		F	Кредит не зараховано. Здобувач/здобувачка вищої освіти повинен/повинна повторно освоювати навчальний матеріал дисципліни (модуля).

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базові

1. Вітвіцький С.С., Хайлова Т.В., Пересада О.М. Адміністративне право та процес: навчальний посібник. Київ: ВД «Дакор», 2022. 320 с.
2. Вітвіцький С. С., Філіпенко А. С. Адміністративний процес. Курс лекцій : навч. посіб. Київ: ВД «Дакор», 2021. 186 с.
3. Збірник практичних завдань з дисципліни «Адміністративний процес»: навчальний посібник / О.М. Мердова, А.П. Сахно, І.К. Хозлу та ін. Кропивницький: ДонДУВС, 2023. 124 с.

Додаткові

1. Адміністративне право України. Адміністративне судочинство в Україні: посібник для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання; за заг. ред. Н.Б. Писаренко. Харків: Право, 2020. 238 с.
2. Адміністративне судочинство (у схемах): навчальний посібник / О.В. Брусакова, О.Ю. Синявська, І.В. Панова та ін.; за заг. ред. В.В. Сокурєнка; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків:

ХНУВС, 2023. 239 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/819c8d52-84e7-4ce3-bf60-d0925a6ca2fd/cont>

3. Адміністративне судочинство в схемах: навчальний посібник / О.В. Брусакова, І.В. Панова, Д.В. Швець та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В.В. Сокурєнка / Харків: ХНУВС, 2021. 217 с. URL: <https://univd.edu.ua/science-issue/issue/5097>

4. Адміністративний процес Адміністративний процес : навчальний посібник / О.Ю. Салманова, А.Т. Комзюк, С.М. Гусаров та ін.; за заг. ред. О.Ю. Салманової, А.Т. Комзюка. Харків: ХНУВС, 2022. 412 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0cc7ac62-2263-4a23-95e2-96f29de5ea93/cont>

5. Адміністративний процес України: підручник/ за заг. ред. Д.І. Йосифовича. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 500 с. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4843/1/AdminProces_20-01-2021.pdf

6. Європейський суд з прав людини справа «Кузнецов та інші проти України» (Case of Kuznetsov and others v. Ukraine) (Заяви № 9988/16, № 41238/16 та № 44703/19). URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/zakonodastvo/Kuznetcov_Ukraine.pdf

7. Смокович М.І., Бєвзенко В.М. Адміністративний процес України: теорія, практика: підручник / Заг. ред. д.ю.н., проф. Бєвзенка В.М. Пер. з нім. і адапт. Рижкова Г. В. Київ: ВД «Дакор», 2020. 1346 с.

Нормативно-правові акти

1. Кодекс адміністративного судочинства України від 06 липня 2005 року № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>

2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 року № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>

3. Про безоплатну правничу допомогу : Закон України від 02 червня 2011 року № 3460-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>

4. Про судовий збір: Закон України від 08 липня 2011 року № 3674-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17>

5. Про судову експертизу: Закон України від 25 лютого 1994 року № 4038-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.

Інформаційні ресурси

1. Інформаційно-комунікаційна система «МІА: Освіта». URL:
<https://osvita.dnuvs.ukr.education/md/course/view.php?id=2308>
2. Офіційний портал Верховної Ради України. URL:
<https://www.rada.gov.ua/>
3. Офіційний портал Судова влада України. URL:
<https://court.gov.ua/>